

Humor

In de serie 'stemmingen'

16 februari 2020

Voorgangers Paul van der Harst (overweging), en Hans Opschoor

Inleiding

Om te beginnen een kort gebed dat wordt toegeschreven aan de kerkvader Augustinus in zijn jonge jaren: 'Heer maak mij kuis, maar nu nog niet'.

Dát is humor, onverwacht, speels, je wordt op een ander heen gezet; dat een kerkvader ook zo iets ... ja hij ook.

Niet zo lang geleden verscheen een leuk boekje met als titel: *God houdt wel van een geintje*. En inderdaad letterlijk is het woord gein afkomstig van het hebreeuwse גֵּינִי GEEN, dat betekent: genade, ook wel vertaald met lieflijkheid, bij voorbeeld in psalm 45:3 waar de lieflijkheid (de GEEN), de gein vloeit van de lippen van een geliefde). Echte gein, goede humor, is dus mild.

Als er geen gein meer is, geen genade, dat prachtige korreltje zout, dat beetje zelfspot dan verzuren wij mensen, dan nemen we onszelf te serieus, onze eigen mening onze eigen god. Zonder gein, zonder genade, zonder lieflijkheid worden we de inquisitie.

Maar de Bijbel staat zeker niet vol van humor. Echt uitgesproken grappen worden in Bijbelse teksten óver de ander gemaakt, ze worden door God bespot omdat ze hun godjes achterna lopen.

Inderdaad, met humor kan je anderen uit-lachen, kleinmaken, tot onbenul bestempelen. Humor ten koste van een ander, om de Bijbel dus, en ook zie je dat heel veel in het cabaret van vandaag. Steeds maar weer grappen over christenen, lekker makkelijk. En het ergste verwijt dat je dan een ander kunt maken is dat 'zij' geen humor hebben en 'wij' lekker wel. Zo blijf je zelf buiten schot.

De mooiste humor is – en daar zullen we vanmorgen op verder gaan: de humor die lucht geeft. Die een gespannen situatie openbreekt. 'Dat lachen zullen zij die wenen'. Humor die tegenstellingen overbrugt. Niet elkaar afzeiken maar met een kwinkslag laten zien: we kunnen verder, sámen verder. Ook al weten we van elkaar dan we ánders zijn. Dat we het ánders zien. Humor als genade, helend.

Inleiding bij de lezingen

We lezen in deze dienst twee 'geinige' teksten uit het Nieuwe testament. Teksten waarin de zaken worden omgekeerd.

In Lucas vinden we woorden van Jezus tot al die mensen die hem gevolgd zijn.

Allemaal met hun rugzakje, de zwaarte en de pijn van hun leven.

Hij zegt: Wie huilt zal lachen. Lachen als teken van een ánder, een beter leven.

Dat is bevrijdende lach.

De tweede tekst is verhaal uit het Johannes-evangelie, we spelen het uit in een stemmenspel. In dit evangelieverhaal wordt een vrouw in het nauw gedreven omdat ze overspel heeft gepleegd en zij dreigt gestenigd te worden. Maar door een kwinkslag van Jezus wordt haar leven gered. Hij laat zien dat dit verhaal eigenlijk het verhaal van de 'overspelige mannen' is. Bevrijdende humor op zijn best.

Lezing: [Lukas 6:20-23](#)

Stemmenspel n.a.v. Joh. 8: De overspelige mannen

(tekst: Paul van der Harst)

De Vrouw:

Zo heerlijk waren we aan het vlinderen. Aan het dartelen. Aan het spelen met elkaar. We hadden elkaar lang niet gezien. Niet zó gezien. Elkaar helemaal kunnen bekijken.

Elkaar helemaal kunnen voelen.
Huidhonger, weet jij wat dat is? Eindelijk zagen we elkaar.
Zijn oom was naar het land.
We hadden het huis voor ons alleen. Dachten we.
En nu sta ik hier, de dood voor ogen.

Een Man:

Volgens de wet moeten er twee mannelijke getuigen zijn. Nou, die hadden we. En een betrapping op heterdaad, en dat was het: hééééter daaaad.
Volgens de neven stoomde en zinderde het en hadden ze niets door.
Ik laat de details nu weg. Maar reken erop dat we hen bij het verhoor alles tot in de kleinste hoekjes en gaatjes hebben laten vertellen.
Jaja (grijns): Zo leer je nog eens wat.

De Vrouw:

Ken je dat? In het liefdesspel. Dat als je helemaal ontspannen bent. Dat als je zo graag wilt.
Dat als je gulzig bent en haastig en toch ook een beetje gespannen dat je dan soms de hik krijgt van het lachen.
De zenuwen vermengd met de vrolijkheid en dan één verkeerde beweging, je vindt elkaar niet helemaal, zoeken en tasten en dan giechelen als twee maagden.
Alsof je het voor het eerst doet. We lagen in een deuk.
Tot het moment dat Levi in de kamer stond.
Opeens. Afschuwelijk.

Een Man:

De getuigenis van die twee neven was klip en klaar.
Hoefden we zelf geen letter meer aan toe te voegen. Ze moesten wel praten.
We zetten ze onder druk nadat we hadden gehoord wat één van die neven, Levi, er na wat wijn had uitgeflapt.
Eén van onze mensen heeft dat toen aan ons doorgebriefd.
Daar zaten we nou net op te wachten: een mooie kans om die Jezus daar eindelijk eens klem te zetten.
Die beweging van hem ligt ons als een steen op de maag. Vanaf het begin toen hij het tempelplein schoon veegde staan we recht tegenover elkaar.
Hij ondermijnt de Sjabbath. Hij noemt God zijn vader. Godslasterlijk, wat jij?
[gluiperig] Zo'n vent moet dood maar dan moet hij wel eerst netjes worden vastgepind. Iedereen moet zien dat hij de wet met voeten treedt.
Kijk, en daar kunnen we dat met die vrouw mooi voor gebruiken.

Jezus:

Ze zijn bang. Harstikke bang.
Omdat ik ze uitdaag op hun eigen terrein.
In Galilea ben ik ver genoeg weg maar nu ik weer in Jeruzalem ben en velen naar mij komen luisteren op het tempelplein, nu worden ze echt bang.
Bang dat ik hun belangen ondermijn.
Dat ik hun fraaie religie ondergraaf. Huurlingen zijn ze. Hun god is hun systeem.
En systemen laten geen licht door.
Systemen hebben geen ruimte voor het onverwachte.
De tekenen die ik doe, passen niet in hun systeem.
Mensen die beter worden, die weer rechtop gaan staan,

die hun zelfstandigheid terug winnen.
Dienstbaarheid en de minste durven zijn.
Dat is te veel voor hun afgepaste godsdienstigheid. Huurlingen zijn het.

De Vrouw:

Natuurlijk ken ik de wet. Maar ik ken ook de leugen.
Er zijn helemaal geen twee getuigen van ons samenzijn. Alléén levi heeft ons gezien.
Ruben is pas veel later gekomen, toen was ik al lang weg.
En ze waren helemaal niet van plan om ons aan te geven.
Maar ze zijn ongelofelijk onder druk gezet.
Alles om maar een mooi verhaal op te tuigen.
Daar zijn de schriftgeleerden goed in: in verhalen óptuigen.
En mensen áf-tuigen. Als het maar in hun straatje te pas komt.

De Man:

Hier op de tempelhof maken we er een zaak van.
Zal hij de wet durven ontkennen? Zal hij zijn eigen mening weer groter willen maken dan wat ons van God is gegeven? Zal hij weer?
We hebben haar nu in het midden staan, de stenen liggen klaar.
De zaak is rond. De wet is duidelijk.

Toch eigenlijk ook wel jammer, het is best een lekkere meid.
Ik begrijp best dat die vriend met haar even wilde vogelen.
Maar doe het dan een beetje slim, zo dat niemand je ziet.

Jezus:

Ik geloof niet in een systeem. In geloof in een relatie. Ik vertrouw op een relatie.
Voor mij is de liefde van God geen leerstuk. Ik voel en ik leef het.
Hoe de Eeuwige naar mij lacht. Hoe de Barmhartige van mij houdt. Als een vader van zijn kind.
Hoe Hij mij geestkracht geeft.
En nu ... bij deze vrouw met haar misstap.
Kom op, waar gaat het nu om, moeten wij de dood soms liefhebben boven het leven.
Hun vraag lijkt maar één antwoord te hebben: de dood.
Maar ik zoek een weg naar het leven.

De Man:

Hij schrijft in het zand, eens kijken wat daar staat?
'De wet is niet kei-hard'.
Kei-hard, [hij gniffelt] leuk gevonden. Gaat tie nu nog grapjes maken ook? Denkt hij dat hij met een geintje wegkomt?
Ik zei al: de keien liggen klaar, de wet is duidelijk.

Jezus:

Met de vinger naar een ander wijzen is makkelijk.
Met de letter van een wet een ander klemzetten,
met een opmerking een ander kleineren,
met een grap iemand vernederen ...
dat is allemaal makkelijk zat.

Maar ik zoek de ruimte om eerst eens naar onszelf te kijken. Zelfspot.
Als mensen geen zelfspot meer hebben.....

Zichzelf niet meer met een korreltje zout kunnen nemen.....

'Mijne heren, wie er onder jullie nooit een zonde heeft begaan laat die de eerste steen gooien'.

De Man:

Slim! 'Gij zult niet begeren' zegt de wet.

En begeren ... , wie heeft er van ons nooit begeerd?

Welke man heeft nog nooit een vrouw met zijn ogen uitgekleet?

Wat er soms in je omgaat als je al dat schoons ziet: Heremetijd.

'Ik aarzel bij de eerste kei

en zie dat ook mijn makkers, wij, ons zelf behoorlijk kennen.

Wij hopen best dat een vreemde vrouw ook ons eens heerlijk wil verwennen'.

Slim van die Jezus; wat nu?

Jezus:

Ik zie hun aarzeling. Kijk dat is humor, zelfspot, in de spiegel kijken.

Dan valt er al heel wat hardheid weg.

Dan weten we weer dat het niet is 'wij en zij'.

Met wat zelfspot komt er ruimte om met de ander in het reine te komen.

Nog één keer schrijf ik in het zand.

Een knipoog naar al die overspelige twijfelende mannen, die nu één voor één afdruipten:

'jullie zijn steen-goed'.

De vrouw

Met dat geintje; van 'wie er zonder zonde is gooit maar de eerste steen'

heeft hij de gein, de genade weer terug gebracht.

Want het leven gaat altijd boven de wet.

Een voor één druipen ze af. De oudsten het eerst. Ik kan mijn ogen niet geloven.

Voorbeden:

Eeuwige bron van licht en leven, ruimte van liefde, stem die ons roept: wij spreken U aan. Dankbaar voor het goede op ons pad en om ons heen. Met compassie voor hen die dat niet gegund is.

Wij bidden voor hen die te maken hebben met afwijzing, onbegrip, uitbuiting, discriminatie, jaloezie en pesterij: brokstukken van wat mooi had kunnen zijn.

Mogen wij niet zelf anderen met zulke brokken opzadelen.

Mogen wij afzien van het gooien van stenen naar wie of wat ons niet bevallen.

En als wijzelf slachtoffer zijn van geweld: mogen wij de kracht hebben – de zachte kracht – om te vergeven. Dat woord, geschreven in het stof van de aarde: vergeving. Vergeving: we vragen daar zelf om of zoeken ernaar; mogen we er ook zelf toe in staat zijn - steeds meer.

Doe ons gaan op de weg van het licht. Mogen wij naastenliefde en solidariteit als richtsnoer vasthouden en volgen: beweeg ons om elkaar daarin te sterken - verbonden met anderen. Verbonden, verband, verbinding – een gewoon mensenwoord voor “religie”.

Wij bidden voor de aarde. Wij bidden tegen misbruik van de natuur. Mogen we allen de wijsheid vinden om met de aarde om te gaan als in een partnerschap, een lotsverbondenheid. Wij zijn bezorgd, als de bossen verbranden, als water over de kades klotst, als de stikstof de natuur de das om doet.

Mogen we respect leren en houden voor de waardigheid van de ander, de heiligheid van het leven – dat van mensen en dat van andere wezens.

Wij bidden voor allen ook hier in ons midden, die hoopten en hopen op betere omstandigheden. Voor vereenzaamden, voor mensen met een verslechterende gezondheid. Voor de persoonlijke noden die we vanmorgen hebben neergelegd in het intentieboek. (...)

Moge de wereld zo worden: Vrede een zaad in de aarde, gerechtigheid de zon aan de hemel.

